

ની આંખમાં સતત સાપ રમે છે એવું આપણું પાડોશી લાલ ચીન અનેક વિરોધાભાસ ધરાવતો દેશ છે. કોરોના પ્રકોપને લીધે સતત લોકડાઉનમાં રહેલી અહીંની યુવાપેઢી એકદમ એકાકી થઈ ગઈ પછી સોશિયલ મીડિયા પર ફેસબુક- X-કે વોટ્સએપ જેવી સુવિધા ચીનમાં ન હોવાથી ત્યાંના યુવાનો મિત્રો બનાવવા માટે ડેટિંગ એપનો સૌથી વધારે ઉપયોગ કરે છે. એક સમયે અહીં માંડ ૭૫-૮૦ આવી ડેટિંગ એપ હતી. આજે એમાં ૩૪૦% નો ઉછાળો આવ્યો છે! આવી એપ ઉપરાંત ઓનલાઈન ચેટિંગ દ્વારા ચીની તરુણતરુણીઓ વર્ચ્યુઅલ પાર્ટી યોજીને ટાઈમ પાસ કરે છે તો એમાંથી અનેક સાયબર કાઈમ તરફ ફેરવાઈ પડી ગયાં છે. એક જમાનો હતો જ્યારે માણસની આયુ માત્ર બે શબ્દથી ગણાતી. એક : જુવાન - નવી પેઢી અને બીજી : વૃદ્ધ જૂની પેઢી!

આજે સિનારિયો સાવ પલટાઈ ગયો છે. તમે કયા વર્ષમાં જન્મ્યા એના પરથી તમારી આયુનું વર્ગીકરણ થાય. ઉદાહરણ તરીકે, ૧૯૬૫ની પહેલાં જન્મેલાં (૧૯૪૬ - ૧૯૬૪) 'બુમર્સ' તરીકે ઓળખાય છે. ૧૯૬૫-૧૯૮૦ દરમિયાન જન્મેલા વ્યક્તિ એની યુવાવસ્થામાં પહોંચે તો એ 'જનરેશન - X' તરીકે ઓળખાય છે. એ જ રીતે, ૧૯૮૧-૧૯૯૬ની પેઢી 'મિલેનિયલ્સ' ગણાય જેને ઘણા 'જનરેશન Y' પણ કહે છે. જ્યારે ૧૯૯૭થી ૨૦૧૨ વચ્ચે જન્મેલી યુવા પેઢી 'જનરેશન Z' તરીકે ઓળખાય છે.

'નીટ' જેવી પરીજ્ઞાના પેપર લીક થયા પછી આપણી સરકારની સામે થઈ એને હંફાવી નાખનાર આ 'જનરેશન - જી (Z)' આજકાલ સમાચારોમાં બહુ ગાજી રહી છે.

આ તો થયું વયનું વર્ગીકરણ. હવે મૂળ વાત પર પરત ફરીએ તો આ ડિજિટલ જમાનામાં આજની જનરેશન હવે વધુ ને વધુ ગુપ્તતા જાળવતી થઈ ગઈ છે એવું આજના સમાજશાસ્ત્રીઓ કહી રહ્યા છે. દસેક વર્ષ પહેલાં 'ફેસબુક' કે 'ટિવટર' (હવે X) જેવાં સોશિયલ મીડિયા પ્લેટફોર્મનો જે દબદબો હતો એ હવે ઝડપથી ઘટી રહ્યો છે. હવે એ પહેલાં જેવાં સુરક્ષિત પણ રહ્યાં નથી. આજની ટેકનોલોજી જાણતો કોઈ નવોદિત હેકર પણ એમનાં સુરક્ષાયુક્તમાં સહેલાઈથી છીડું પાડી શકે છે. પરિણામે આજના જુવાનિયાં એમની ગુપ્તતા જાળવવા નવી એટલે ઓછી જાણીતી નેટવર્કિંગ સાઈટ્સ પસંદ કરી રહ્યા છે. જો કે આવી કેટલીક અજાણી એપ્સ પણ આજની પેઢી માટે ફસામણીનો ફંદો પણ બની રહ્યો છે.

સાયબર ફ્રોડ- કાઈમ જે ઝડપે વધી રહ્યાં છે એ જોતાં આપણી સરકારે ટ ગ લ ૧ બંધ એપ્સ પર પ્રતિબંધ મૂકીને એને ફરજિયાત બંધ કરાવી દીધી છે. આવી એપ્સની ફસામણી કેવી ખતરનાક અને જોખમી છે એનો અંદાજ સરકારે બંધ કરાવેલી ૪૫૦થી વધુ એપ્સના આંકડા પરથી આવશે.

આ બધા વચ્ચે આજે અનેક એવી એપ્સ પણ છે કે જેણે આપણાં અનેક રોજિંદા કામ ઘણાં ઝડપી અને સરળ બનાવી દીધાં છે. એમાંય 'વોટ્સએપ'ની મેસેજિંગ-ચેટ- વીડિયો કોલની સુવિધા વધી છે. વાપરનારાની અમુક માહિતી લીક ના થઈ જાય - બહાર ન પડી જાય એ માટે 'વોટ્સએપ' જેવાં પ્લેટફોર્મ્સ અવારનવાર એની ફરતે વધારાના બે - ત્રણ સુરક્ષાયુક્ત રચી દેતાં હોય છે.

'વોટ્સએપ' જેવી જ સુરક્ષા અને સુવિધા ધરાવતી બીજી કેટલીક એપ્સ કે પ્લેટફોર્મ્સ છે. આમ છતાં આજનાં તરુણ-તરુણીઓ જાહેરમાં ઓછી જાણીતી એવી 'ડિસ્કોર્ડ' અને 'વિકર' કે

આજના યુવાનોમાં છૂપકે-છૂપકે... ચોરી-ચોરી આ શું ચાલી રહ્યું છે?

અત્યાર સુધીમાં ૪૫૦થી વધુ મોબાઈલ એપ્સ પર પ્રતિબંધ મુકાઈ ગયો હોવા છતાં ડિજિટલ યુગની યુવાપેઢી અજાણી એપ્સ કે પ્લેટફોર્મ્સ પર અજાણતાં જ ઓનલાઈન કેવા કેવા ખતરનાક ખેલ કરી રહી છે એની સ્ફોટક ઝલક...

પછી 'હાઈસાઈડ' એપ વાપરી રહ્યા છે. નિષ્ણાતો અનુસાર આ ત્રણેય એપ્સ 'હેંગઆઉટ્સ' અને 'વોટ્સએપ' કરતાં વધુ સુરક્ષિત છે. કેટલાક દેશની જાસૂસી એજન્સીઓ તો 'વિકર' તથા 'હાઈસાઈડ' પર જ પહેલી પસંદગી ઊતારે છે!

આમ છતાં 'ટિન્ડર' - 'બુમ્બલ' જેવી લોકપ્રિય અને નિર્દોષ એવી ડેટિંગ એપ પર પણ સાયબર ગઠિયાઓ વિજાતીય વ્યક્તિના સેક્સી ફોટા સાથે નકલી પ્રોફાઈલ પોસ્ટ કરીને આકર્ષે પછી દોસ્તી કરી એના અકાઉન્ટમાં છીડું પાડીને બેન્ક બેલેન્સ સફાઈટ કરી નાખે. આવી જ કમાલ 'નાઈટ પ્લે' -

'રિ-લૂપ' અને 'નેક્સો' જેવી ઓછી જાણીતી ડેટિંગ એપ્સ પણ દેખાડે છે.

પોતાની અમુક વાત પોતાના પૂરતી જ સીમિત રહે- ગામ આખાને ખબર પડે એ તો કોઈ પણ ન ઈચ્છે એ ખરું પણ યુવા પેઢીમાં વ્યાપક થઈ રહેલી વધુ પડતી ગોપનીયતા માત્ર વડીલો માટે જ નહીં, સમાજશાસ્ત્રીઓ ઉપરાંત કાયદાના રક્ષકો માટે પણ ચિંતાનો વિષય બન્યો છે.

જો કે અહીં આપણી ચર્ચા કે વાતનો મુખ્ય મુદ્દો છે : શા માટે આજની પેઢી વધુ ને વધુ ગુપ્તતા જાળવે છે કે જાળવવા ઈચ્છે છે અને આવી એમની વૃત્તિ - રીતિ કેવી જોખમી પણ પુરવાર થઈ શકે એની કદાચ આ પેઢીને જાણ નથી.

જો કે આ દિશામાં પોતાની રીતે તપાસ કરનારી સરકારી તેમ જ ખાનગી જાસૂસી એજન્સીઓની નજર સામે જે રહસ્ય બહાર આવી રહ્યું છે એ બહુ વિસ્ફોટક છે.

ઉદાહરણ તરીકે પ્રતિષ્ઠિત ઓનલાઈન એન્ટ્રન્સ ટેસ્ટનાં પેપર્સ કેમ ડી-કોડ કરવા (એટલે કે ફોડવા)થી માંડીને ઈ-ડેટિંગ- સેક્સ ટેક્સિંગ - પોર્નોગ્રાફીથી લઈને રેવ (ડ્રગ્સ) પાર્ટી ક્યાં-ક્યારે યોજાવાની છે ઉપરાંત ક્રિપ્ટો કરન્સીની બેનબરી લેતી-દેતી, ઈત્યાદિ ખાનગી પ્રવૃત્તિમાં ય મોટા ઘરના કહેવાય એવા અને મનોરંજનની દુનિયામાં તાજેતાજી પ્રસિદ્ધિ મેળવી હોય એવા જુવાનિયા પણ સંડોવાયા છે.

આવી યુવા પેઢી ખુદ લેટેસ્ટ ડિજિટલ ટેકનોલોજીથી પરિચિત છે એટલે પોતાના ભેદ અકબંધ રાખવા ઓનલાઈનનાં નવાં અને અજાણ્યાં સાધનો વધુ વાપરે છે.

'જેન-ઝેડર્સ' જેવા ટૂંકાક્ષરે ઓળખાતાં 'જનરેશન ઝેડ'ના યુવાનોમાં 'ડિસ્કોર્ડ' અને 'વિકર'ની જેમ

'રેડડિટ' એપ પણ ખાસી લોકપ્રિય છે. ૪૦ લાખથી વધુ યુવાનો આવી એપ સાથે સક્રિય સંકળાયેલા છે. અહીં મોટાભાગના યુવાનો પોતાની ઓળખ સંતાડવા વિચિત્ર લાગે એવાં ભળતાં જ નામ- વાક્ય મૂકે છે, જેમ કે: 'કેટ ઘોસ્ટ' - 'સ્લિમ બ્યૂટી', 'હોર્ની' વગેરે. 'વોટ્સએપ'ની જેમ અહીં કોઈ પોતાનાં 'ડીપી' (ડિસ્પે પિકચર) માં સેલ્ફી મૂકવાને બદલે પ્રાણી-પક્ષીની આકૃતિ કે રેખાંકન મૂકે છે. એ જ રીતે, અત્યંત ખાનગી વાત - માહિતી- સેક્સ કે હાર્ડ પોર્નો ક્લિપ્સ માટે કે પછી ડ્રગ્સ પાર્ટીના આયોજન માટે થોડી વાર પછી આપમેળે 'બંસાઈ' જતી ચેટ-ફોટા કે વિડિયો ક્લિપ્સની સુવિધા ધરાવતી 'વિકર' સરકારના ગુપ્તચરોની જેમ યુવાનોમાં પણ પ્રિય છે.

આ બધા વચ્ચે, દોઢ કરોડથી વધુ સક્રિય મેમ્બર્સ ધરાવતી 'ડિસ્કોર્ડ' એપ અવનવી ગેમિંગ માટે કિશોરો- તરુણોમાં જાણીતી છે. જો કે ઓનલાઈન ગેમિંગ- રમતનું આ પ્લેટફોર્મ ઘણી વાર નાદાન કિશોર-તરુણોને અજાણતાં જ ગેમ્બલિંગ (જુગાર)ની લત તરફ પણ ધકેલી દીધાં હોવાના દાખલા બન્યા છે અને એક વાર લાગેલી જુગારની લત કાચી વયના કિશોરોને ડ્રગ્સ-પોર્નોગ્રાફી જેવાં કેવાં કેવાં દૂષણોમાં ડૂબાડી દે છે એનાથી એનાં મા-બાપ ખુદ અજાણ હોય છે.

તાજેતરમાં પ્રાઈવેટ સર્વરની મદદથી ચાલતી એક પિકચર અને લખાણવાળી ચેનલ(એપ)માં દિલ્હી-મુંબઈ-બેંગલોર- હૈદરાબાદ-કોલકાતા તથા ગૌહાટીની સ્કૂલ-કોલેજના તરુણ-તરુણીઓ સંકળાયેલાં હોવાની વાત બહાર આવી છે. આવા દોઢેક હજારથી વધુ મેમ્બર્સ ધરાવતી આ ચેનલ પર અશ્લીલ ફોટા અને ઈંગ્લિશ-હિંદીમાં ગંદી-ગલીચ ભાષાનો છૂટથી ઉપયોગ થાય છે. સાયબર કાઈમ સેલ પાસે આની બાતમી પહોંચી જતાં હમણાં આ સાર્ટ ડેટ છે.

બ ૧ જી

તરફ, રાતોરાત શ્રીમંત બની જવાનાં સપનાં દેખાડતી ક્રિપ્ટો કરન્સી કમાવાની લત પણ બીજાં દૂષણોમાં પેટ્રોલ હોમવાનું કામ કરે છે. આ જ રીતે 'ડાર્કનેટ' તરીકે ઓળખાતી ગુપ્ત નેટવર્કની એક સિન્ડિકેટ ભારતમાં કામ કરી રહી છે.

૨૫૦ જેટલી વ્યક્તિની આ સિન્ડિકેટ ડ્રગ્સની હેરાફેરીનું કામ કરી રહી છે. આ ટોળકીમાં સોફ્ટવેર ઈજનેર-ડોક્ટર અને આર્થિક નિષ્ણાત જેવા ૨૦ યુવાનને આપણા નાર્કોટિક બ્યૂરોએ ઝડપી લીધા પછી ઘણી ચોંકાવનારી માહિતી આપણી સાયબર કાઈમ એજન્સીને મળી છે. ડ્રગ્સની લેતી-દેતીમાં રૂપિયા બે કરોડનો ક્રિપ્ટો કરન્સીમાં ધંધો કરનારી આ ટોળકીનો બોસ રઘુનાથ કુમાર છે, જેણે 'ડાર્કનેટ ગીતા' નામનું પુસ્તક પણ લખ્યું છે અને આશ્ચર્યની વાત એ છે કે મિસ્ટર રઘુનાથ અત્યાર સુધી કર્ણાટકની બેલારી જેલમાંથી એનો આ બે નંબરી ધંધો પણ ચલાવતો હતો!